

УДК 37.035.6(477)"19"

В. Й. Кульчицький,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського)
vitalik.josipovic@mail.ru
ORCID: 0000-0002-4288-6458

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНСЬКІЙ РАДЯНСЬКІЙ ШКОЛІ У 50-90 РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті проаналізовано проблеми військово-патріотичного виховання молоді в українській радянській школі у 50-90 роках ХХ століття; окреслюються мета і зміст військово-патріотичного виховання підростаючого покоління; висвітлюються форми виховної роботи з військово-патріотичного виховання серед учнів загальноосвітніх шкіл; зосереджено увагу на завданнях військово-патріотичного виховання української молоді у другій половині ХХ століття; зроблено висновки про те, що військово-патріотичне виховання молоді діалектичне, поєднує в собі низку окремих напрямів виховання: військового, морального, правового та інших.

Ключові слова: *військово-патріотичне виховання, військово-патріотичні клуби, патріотична свідомість, молодь, учні загальноосвітніх шкіл.*

Постановка проблеми. Інтерес до проблем патріотизму в історико-педагогічній науці був завжди великий. І це природно: вдивляючись у нове молоде покоління, людство прагнуло осмислити своє минуле і визначити майбутнє. Актуальність формування патріотичної свідомості ще більше посилюється в переломні моменти розвитку нації і держави, коли виникає необхідність у поширенні об'єднуючої ідеї, акумулюючої вищої цінності Вітчизни, в людях, здатних у будь-який момент стати на захист цих цінностей та боротися за їх утвердження.

Безліч соціально-економічних проблем, з якими зіткнулася Україна на рубежі ХХ–ХХІ ст., значною мірою з'явилися як результат втрати патріотичних почуттів у великої частини населення нашої країни. З'явилася стійка тенденція падіння престижу військової та державної служби. Лише в останні кілька років на вищому рівні було усвідомлено значимість патріотизму та патріотичного виховання як факторів, що сприяють консолідації різних соціальних груп і довготривалій мобілізації творчих ресурсів суспільства.

У зміцненні патріотичних почуттів велику роль відіграє героїко-патріотичне виховання, покликане формувати бойовий, морально-психологічний дух, спонукати до фізичного вдосконалення громадянина-патріота, виробляти глибоке розуміння громадського обов'язку, готовність у будь-який час стати на захист Батьківщини, оволодівати військовими і військово-технічними знаннями, а також вивчати бойові традиції та героїчні сторінки історії народу, його Збройних Сил.

Патріотизм учнівської молоді повинен ґрунтуватися на знанні історико-культурних традицій, народу, героїзм його захисників [1: 27]. Головне у військово-патріотичному вихованні – це відродження духовності та моралі, що базується на системі загальнолюдських цінностей і вбирають у себе національні, культурні, професійні та інші інтереси щонайширших верст населення.

Військово-патріотичне виховання орієнтоване на формування свідомого громадянина, патріота, професіонала, людини зі шляхетними особистісними якостями і рисами характеру, світоглядом і способом мислення, почуттями, вчинками та поведінкою, спрямованими на саморозвиток. Головна мета військово-патріотичного виховання підростаючого покоління – підготовка та виховання самовідданих, свідомих захисників Батьківщини, готових у будь-яких умовах вступити на захист територіальної цілісності та незалежності своєї держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню військово-патріотичного виховання в Україні присвятили свої праці вітчизняні учені й фахівці, політичні діячі, зарубіжні науковці. Серед них заслуговують на увагу Н. Аванесов, М. Багмет, М. Бака, М. Бахтін, А. Безвербний, М. Зубалій, В. Івашковська, В. Корж, О. Коркішко, Ю. Крамаренко, М. Лукашевич, В. Лісовський, А. Макаренко, О. Мурашій, В. Сухомлинський та інші.

Готовність особистості до військової служби і психолого-педагогічні умови її формування у навчально-виховному процесі школи розкриваються в дослідженнях М. Аксьонова, В. Альошкіна, Г. Авер'янова, М. Белоусова, Б. Блях, А. Виршікова, І. Грязнова, Л. Кандиловича, М. Конжієва, В. Лоскутова, Є. Либіна, О. Мошенка, О. Ростунова, Г. Сиванова, А. Столяренка, Ю. Танюхіна, М. Томчука та інших.

Метою нашого наукового дослідження є науково-теоретичне обґрунтування та визначення військово-патріотичного виховання учнів в українській радянській школі у 50-90 роках ХХ століття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні в Україні переважає однобічний підхід, який проявляється або у відмові від досвіду радянських часів, або у намаганнях перенести "західні моделі",

або через спроби необґрунтованих суб'єктивних нововведень, виступає фундаментальним блокатормом в досягненні високих цілей військово-патріотичного виховання молоді. Тому ці питання потребують всебічного аналізу і гармонійного залучення в арсенал цієї важливої державної і загальнонаціональної справи [2: 215–223].

Формування патріотичних почуттів означає вироблення і зміцнення почуття обов'язку до трудового подвигу в ім'я процвітання своєї держави, прагнення бачити її незалежною. Про військово-патріотичне виховання молоді сьогодні говорити дуже складно. Якщо раніше молодь мала хоч якісь ідеали, соціальні орієнтири, нехай навіть штучні, надумані, і могли зіставляти з ними власні вчинки, то тепер кіно, телебачення і ринково-вулична література виставляють героями сумнівних закордонних суперменів, що негативно впливає на формування свідомості молодих громадян України.

Теоретичні основи військово-патріотичного виховання радянської України другої половини ХХ століття впливали з існуючої тоді міжнародної обстановки, військової стратегії держави, військового будівництва та базувалися на чітких класових позиціях. Тому є очевидним, що патріотичне виховання в Україні у 50-90 рр. минулого століття було надто заідеологізованим. Але ж патріотизм не вигадка більшовиків. Це поняття, що означає любов до Батьківщини, готовність захищати її від ворогів, зародилося в глибині віків. Не було винаходом комуністів і військово-патріотичне виховання. Саме тому, на нашу думку, його структуру необхідно було зберегти, очистивши, звичайно, від ідеологічних нашарувань.

Необхідно відзначити, що виховання патріотизму в українській радянській школі визначалося Статутом середньої загальноосвітньої школи: виховувати в учнів високе почуття радянського патріотизму – любов до Батьківщини, свого народу, КПС і готовність до захисту соціалістичної Вітчизни. Патріотичне виховання здійснювалося в навчально-освітньому процесі (розумова, трудова діяльність, моральне, фізичне виховання), діяльності піонерської та комсомольської організацій. Військово-патріотичне виховання проводилося на уроках початкової військової підготовки (ПВП) – вивчення цивільної оборони, військово-прикладних спеціальностей, а також на літніх військових зборах в таборах.

Методичну розробку модель військово-патріотичного виховання молоді отримала в роботах педагогів-науковців та вчителів-практиків: В. Шаталова, В. Караковського, Ш. Амонашвілі, С. Лисенкової, І. Волкова, Н. Гузика, М. Щетиніна, В. Сухомлинського, Ю. Бабанського та ін. Виховна система була орієнтована на внутрішній світ учня і його розвиток. Відносини дорослих і дітей будувалися на співпраці, спільній зацікавленості, таким чином молоді люди відчували причетність до життя суспільства, що розвивало в них розуміння своїх цивільних прав та обов'язків, патріотичного обов'язку перед державою.

Уся робота з військово-патріотичного виховання була спрямована на формування в молоді позитивної мотивації до виконання патріотичного обов'язку – захисту Батьківщини. З метою забезпечення високої ефективності та якості військово-патріотичної роботи, посилення її впливу на молодь у школі проводилися такі заходи: – проведення зустрічей, уроків мужності з учасниками Другої світової війни, із в'язнями концтаборів та учасниками тилу; – проведення мітингів до Дня Перемоги; – випуск газет та плакатів військово-патріотичної спрямованості; – проведення читачьких конференцій, перегляд та обговорення кінофільмів на військову тематику; – виставка літератури в бібліотеці школи на військово-патріотичну тематику; – відвідування заходів військово-патріотичної направленості: екскурсії по місцях бойової слави; – участь у районній спартакіаді допризовної молоді.

Крім цих найбільш уживаних форм роботи з військово-патріотичного виховання серед учнів загальноосвітніх шкіл набули поширення й інші: – виступи офіцерів та кращих військовослужбовців строкової служби; – залучення учнів для участі в проведенні військових ритуалів; – участь у підготовці та проведенні урочистих заходів.

Однією зі складових діяльності школи у справі військово-патріотичного виховання було фізичне виховання школярів, спортивні табори, проведення уроків мужності, місячників оборонно-масової роботи, організація Всесоюзних військово-спортивних ігор: "Зірниця" та "Орлятко", головними завданнями яких було: набуття школярами деяких знань, умінь і навичок, необхідних майбутньому воїну: вдосконалення фізичного розвитку і загартування.

Основні методи і форми військово-патріотичного виховання були представлені таким комплексом заходів як: лекції, бесіди, пошукова робота, походи по місцях боїв, екскурсії до музеїв військових частин, зустрічі із ветеранами війни, військово-технічні конкурси, естафети, тактичні ігри на місцевості, табірні збори, поїздки у військові частини, військово-прикладні види спорту; самопідготовка як процес активного формування і самовдосконалення молодого людини, самостійне навчання та самоконтроль. Ігри мали велике значення в розвитку ініціативи, суспільної активності, організації дозвілля підлітків.

У позашкільній діяльності військово-патріотичним вихованням дітей, поряд з педагогічним колективом, займалися піонерська і комсомольська організації, різні гуртки, об'єднання патріотичної

спрямованості – діяла широка мережа клубів і шкіл з військової підготовки молоді (стрілецькі, аероклуби та інші).

Так, зокрема, 20 серпня 1951 було створено Всесоюзне добровільне товариство сприяння армії, авіації і флоту, більше знайоме нам під скороченою назвою ДТСААФ. Цій організації було доручено зосередити основну увагу на розгортанні оборонно-масової роботи, пропаганді та розповсюдженні військових, військово-технічних, авіаційних і військово-морських знань серед населення, на підготовці допризовної молоді до служби в армії, розвитку технічних видів спорту. Робота ДТСААФ України будувалася на основі ініціативи і самодіяльності членів суспільства під керівництвом партійних організацій і була пов'язана з радянськими, профспілковими, комсомольськими, спортивними та іншими громадськими організаціями. Основою ДТСААФ були первинні організації, які створювалися в різного роду установах, навчальних закладах, при домоуправліннях і тощо. Членом ДТСААФ міг бути будь-який громадянин України, який досяг 14-річного віку. ДТСААФ України відіграло важливу роль у військово-патріотичному вихованні молоді [3]. ДТСААФ видавав газети, часописи, бюлетені, книги і плакати, організовував випуск військово-навчальних кінофільмів, поширював військово-патріотичну, військово-технічну і спортивну літературу.

Основними завданнями ДТСААФ було визначено: – виховання членів суспільства в душі постійної готовності до захисту інтересів соціалістичної Батьківщини і любові до Радянських Збройних Сил; – пропаганда серед населення військових знань, традицій радянського народу і його Збройних Сил; – підготовка молоді до військової служби відповідно до вимог Закону СРСР про загальний військовий обов'язок; – сприяння проведенню цивільної оборони; – участь у підготовці для народного господарства кадрів масових технічних професій, що мають військово-прикладне значення (трактористів, радистів, мотористів, електриків, мотоциклістів та ін.); – здійснення керівництва розвитком в країні літакового, вертолітного, парашутного, автомобільного, мотоциклетного, радіо-, підводного, водно-моторного, стрілецького моделізму та інших військово-технічних видів спорту [4: 68]. Необхідно відзначити, що в Україні правонаступником ДТСААФ стала організація ТСОУ – Товариство сприяння обороні України, сформоване за рішенням VII позачергового з'їзду Центрального комітету республіканської організації ДТСААФу від 26 вересня 1991 року.

Ефективною формою військово-патріотичного виховання стали походи місцями революційної, бойової й трудової слави народу. Перший такий похід відбувся 1965 року у зв'язку з 20-річчям Перемоги. В ньому взяли участь понад 3 мільйони молодих людей. Молодь відтворювала героїчні сторінки історії, вела роботу під девізом "Ніхто не забутий, ніщо не забуте". Юні пошуковці встановили імена близько 500 тисяч невідомих доти воїнів, що полягли на полях битв, створили 130 тисяч музеїв, установили 58 тисяч пам'ятників, обелісків, меморіальних знаків. З'явилися клуби юних космонавтів, прикордонників, друзів Радянської Армії, військово-патріотичні об'єднання, підліткові спортивні клуби [5: 102].

Отже, до кінця 1970-х років склалася досить чітка система військово-патріотичного виховання. Можна сперечатися про її вади й переваги. Але безперечно, що компартії і комсомолу вдалося прищепити основній масі молоді почуття патріотизму. Інша справа, як воно експлуатувалося радянською владою. Так, комсомол, козируючи масовістю охоплення молоді обороно-спортивними секціями, гуртками, клубами, все більше впадав в формалізм. Наслідки не забарилися. На початку 1980-х років половина призовників не могла виконати норми спортивного комплексу "Готовий до праці і оборони". Ще половина, отримавши значок і посвідчення ГПО, не могла підтвердити його нормативи у лавах збройних сил.

Звертаючись до недавньої історії, необхідно також згадати про масштабний Юнармійський рух, який зародився в кінці 1980-х рр. Цей рух об'єднав військово-патріотичні клуби, які виникли в Україні в другій половині ХХ століття. Ініціатором Юнармійський руху були державні структури в особі Міністерства оборони, комсомолу. Щорічно проводилися обласні, республіканські і всесоюзні з'їзди, а також військово-тактичні ігри. Розпад Радянського Союзу фактично припинив існування Юнармійський руху [6: 21].

Необхідно відмітити, що шкільний військовий клуб, який працював на базі навчального закладу у позаурочний час, володів великими можливостями для організації військово-патріотичного виховання школярів. У його освітньому і виховному просторі поєднувалась військово-теоретична та фізична підготовка, паралельно вирішувались питання духовного та фізичного розвитку [7].

У радянській Україні розквіт діяльності молодіжних військово-патріотичних клубів припав на другу половину 1980-х років. Тоді з Афганістану стали повертатися офіцери і солдати, для яких війна показала численні недоліки в системі допризовної підготовки молоді. Ветерани-афганці без будь-яких вказівок зверху, не маючи ніяких особливих взаємних домовленостей, створили унікальну систему військово-патріотичного виховання, в основу якої було покладено любов до Батьківщини.

Створюючи нову військово-виховну систему, радянські офіцери і сержанти практично зробили геніальне відкриття, запропонувавши суспільству, армії і державі внутрішньо цілісну і ясну методику

допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання. Насамперед, спортивні дисципліни (загального характеру і рукопашний бій) зайняли належне їм місце, на відміну від просто спортивних секцій, де вони мають вузьке практичне значення. Спортивна підготовка стала однією з найважливіших військових дисциплін. Велике значення надавалося патріотичному вихованню, що в умовах початку руйнації радянської ідеології мало величезне значення. Про ідеї, які повинні лежати в основі військово-патріотичного виховання, було зазначено в ст. II Закону України "Про Збройні Сили" від 6 грудня 1991 року: "Військово-патріотичне виховання здійснюється на національно-історичних традиціях народу України".

Таким чином, військово-патріотичні клуби змогли поєднати в собі спортивну секцію, форми армійської підготовки та ідейно-патріотичне виховання. Все це поєднувалося з високою ідеєю військового служіння своєму народові, що, зрештою, породжувало в молодій людині почуття жертвової любові до Батьківщини.

Саме тому, діяльність молодіжних організацій військово-патріотичного спрямування була орієнтована, насамперед, на розв'язання таких завдань: – виховання громадянських почуттів і свідомості: патріотизму, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи; – прагнення до здобуття військових знань, досягнення належного рівня фізичної підготовки й витривалості; – підвищення престижу військової служби; – військова професійна орієнтація молоді, формування і розвиток мотивації, спрямованої на підготовку до захисту держави і служби у Збройних Силах та інших військових формуваннях, конкурсний відбір кандидатів на вступ до вищих військових навчальних закладів.

Важливе значення для діяльності молодіжних військово-патріотичних організацій мало встановлення і підтримка зв'язків з військовими частинами, військовими навчальними закладами з метою проведення спільних заходів з військово-патріотичного виховання молоді, виховання у неї громадянських почуттів та якостей. Така взаємодія відбувалася за угодами про співпрацю, укладеними, як правило, на рік, із зазначеними засадами спільної роботи, порядком взаємодії сторін та їх взаємними зобов'язаннями. Додатком до угоди слугував розроблений план спільної роботи на рік [8: 75–78].

Молодіжні громадські організації військово-патріотичного і спортивно-військового спрямування у своїй діяльності керувалися потребами цілеспрямованого формування в молоді високих військово-патріотичних якостей, становлення системи патріотичного виховання, яка охоплювала б кілька напрямів: історико-патріотичний, героїко-патріотичний і військово-патріотичний.

З другої половини 1990 років проблеми військово-патріотичного виховання перестали цікавити офіційну владу. Зникає й саме поняття "військово-патріотичне виховання". Військово-патріотичне виховання в Україні у кінці ХХ століття здійснювалося без належної організації і цілеспрямованості і, нарешті, було малоефективним [8: 75–78]. Виховання патріотів держави зазвичай було справою, що визначалася ініціативою на приватному рівні і тому будувалося в масштабі країни, частіш за все у вигляді різноманітних заходів і компаній.

Висновки. Патріотичне виховання являє собою систематичну і цілеспрямовану діяльність органів державної влади та громадських організацій щодо формування у молодих людей високої патріотичної свідомості, почуття вірності своїй Вітчизні, готовності до виконання громадянського обов'язку по захисту інтересів Батьківщини.

Складовою частиною патріотичного виховання є виховання, спрямоване на формування готовності юнаків до військової служби. Воно характеризується специфічною спрямованістю, глибоким розумінням громадянином своєї ролі і місця в служінні Батьківщині, високою особистою відповідальністю за виконання вимог військової служби.

Для українського суспільства є складною проблемою кооперування або інтеграція радянських традицій військово-патріотичного виховання. Однак, історичний досвід вчить, що для реального і конструктивного доведення системи військово-патріотичного виховання до відповідності сучасним інтересам військової безпеки країни вкрай необхідно володіти історичною базою даних про військово-патріотичне виховання молоді, проводити об'єктивний аналіз її сучасного стану, здійснювати наукове обґрунтування і прогноз розвитку військово-патріотичного виховання підрастаючого покоління.

Отже, військово-патріотичне виховання молоді діалектичне, поєднує в собі низку окремих напрямів виховання: військового, морального, правового та інших. Проте головним результатом виховних зусиль має стати готовність молодого людини до військово-патріотичної діяльності як внутрішнього системного утворення, що передбачає п'ять основних компонентів – освітній, фізичний, психологічний, соціальний і духовний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Третьяков В. В. Воспитание учащихся в процессе обучения / В. В. Третьяков. – К. : Радянська школа, 1983. – 151 с.

2. Гончаренко О. С. Историчний досвід військово-патріотичного виховання молоді і сучасність / О. С. Гончаренко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (педагогічні науки). – № 12 (199). – Луганськ : Вид-во "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка", 2010. – С. 215–223.
3. Чудный В. С. Военно-патриотическое воспитание учащейся молодежи / В. С. Чудный. – М. : ДОСААФ, 1980. – 95 с.
4. Аронов А. А. Управление системой военно-патриотического воспитания школьников : [метод. пособие для первичных организаций сред. спец. и общеобразов. школ] / А. А. Аронов. – М. : Просвещение, 1988. – 89 с.
5. Аронов А. А. Воспитание патриотов : [кн. для учителя] / А. А. Аронов. – М. : Просвещение, 1989. – 172 с.
6. Баранов А. В. Особенности системы клубного военно-патриотического воспитания молодежи / А. В. Баранов // Среднее профессиональное образование : [журнал]. – 2011. – № 1. – 21 с.
7. Жуков И. М. Військово-патріотичне виховання старшокласників / І. М. Жуков. – М. : Педагогіка, 1982. – 160 с.
8. Гончаренко О. С. Основні напрямки виховної роботи з формування у старшокласників позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України / О. С. Гончаренко // Педагогіка. психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [зб. наук. пр.]. – За ред. С. С. Єрмакова. – Харків-Донецьк : ХДАДМ(ХХІІІ), 2005. – № 10. – С. 75–78.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Tretiakov V. V. Vospitaniie uchaschikhhsia v protsesse obucheniya [Students' Upbringing in the Process of Education] / V. V. Tretiakov. – K. : Radians'ka shkola, 1983. – 151 p.
2. Goncharenko O. S. Istorychnyi dosvid viis'kovo-patriotychnoho vykhovannia molodi i suchasnist' [Historical Experience of Military-Patriotic Education of Young People and Modernity] / O. S. Goncharenko // Visnyk Luhanskoho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka (pedagogichni nauky) [Bulletin of the University of Luhansk (Educational Science)] – № 12 (199). – Lugans'k : Vyd-vo "Luhans'kyi natsional'nyi universytet imeni Tarasa Shevchenka", 2010. – P. 215–223.
3. Chudnyi V. S. Voенно-patrioticheskoe vospitaniie uchasheysya molodezhi [Military-Patriotic Education of Young People] / V. S. Chudnyi. – M. : DOSAAF, 1980. – 95 p.
4. Aronov A. A. Upravleniie sistemoi voенно-patrioticheskogo vospitaniya shkolnikov [Management in the System of Military-Patriotic Education of Schoolchildren : [metod. posobie dlia pervichnykh organizatsyi sred. spets. i obsheobrazov. shkol] / A. A. Aronov. – M. : Prosveschenie, 1988. – 89 p.
5. Aronov A. A. Vospitaniie patriotov [Education of Patriots] : [kn. dlya uchitelia] / A. A. Aronov. – M. : Prosveschenie, 1989. – 172 p.
6. Baranov A. V. Osobennosti sistemy klubnogo voienno-patrioticheskogo vospitaniia molodiozhi [Features of the System of Club Military-Patriotic Education of Young People] / A. V. Baranov // Srednieie professional'noe obrazovanie [Secondary Vocational Education] : [Zhurnal]. – 2011. – № 1. – 21 p.
7. Zhukov I. M. Viis'kovo-patriotychno vykhovannia starshoklasnykiv [Military-Patriotic Education of Senior Pupils] / I. M. Zhukov. – M. : Pedagogika, 1982. – 160 p.
8. Goncharenko O. S. Osnovni napriamky vykhovnoi roboty z formuvannia u starshoklasnykiv pozytyvnoho stavlennia do sluzhby v Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Main Directions of Educational Work with High School Students in Forming a Positive Attitude to Service in the Armed Forces of Ukraine] / O. S. Goncharenko // Pedagogika. psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu [Pedagogy, Psychology, Medical-Biological Problems of Physical Education and Sport] : [zb. nauk. pr.]. – Za red. S. S. Yermakova. – Kharkiv-Donets'k : KSADA (HHPI), 2005. – № 10. – P. 75–78.

Кульчицкий В. И. Военно-патриотическое воспитание молодежи в украинской советской школе в 50-90 годах XX века.

В статье проанализированы проблемы военно-патриотического воспитания молодежи в украинской советской школе в 50-90 годах XX века; определяются цель и содержание военно-патриотического воспитания подрастающего поколения; освещаются формы воспитательной работы по военно-патриотическому воспитанию среди учащихся общеобразовательных школ; сосредоточено внимание на задачах военно-патриотического воспитания украинской молодежи во второй половине XX века; сделаны выводы о том, что военно-патриотическое воспитание молодежи диалектическое, сочетает в себе ряд отдельных направлений воспитания: военного, морального, правового и других.

Ключевые слова: *военно-патриотическое воспитание, военно-патриотические клубы, патриотическое сознание, молодежь, учащиеся общеобразовательных школ.*

Kulchytskyi V. Y. Military-Patriotic Education of Young People at the Ukrainian Soviet School in the 50-90-s of the XX-th Century.

The article analyzes the problems of military-patriotic education of youth at the Ukrainian Soviet school in the 50-90-s of the XX-th century; the purpose and content of the military-patriotic upbringing of the younger generation are defined; the forms of educational work in military-patriotic education among students in

secondary schools are covered; it is concentrated on the problems of military-patriotic education of Ukrainian youth in the second half of the XX-th century; the conclusion is made that for Ukrainian society the cooperation or integration of Soviet traditions of military-patriotic education are serious problems. However, historical experience teaches that in order to bring real and meaningful system of military-patriotic education according to modern military interests of the security of the country it is extremely necessary to have a historical database of military-patriotic education of youth, to conduct an objective analysis of the current state, to justify scientifically and forecast the development of military-patriotic education of the young generation. Thus, the military-patriotic education of youth is dialectical, combines a number of specific areas of education: military, moral, legal and others. But the main result of educational efforts should be the readiness of the young man to the military-patriotic activity as an internal system of education, which involves five main components - educational, physical, psychological, social and spiritual.

Key words: *military-patriotic education, military-patriotic clubs, patriotic consciousness, the young, students of general education schools.*